

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ):
إِنِّي تَارِكٌ فِيكُمْ الثَّقَلَيْنِ: كِتَابَ اللَّهِ، وَ
عَثْرَتِي أَهْلَ بَيْتِي، مَا إِنْ تَمَسَّكْتُمْ بِهِمَا لَنْ تَضِلُّوا
أَبَدًا، وَأَنْتَهُمَا لَنْ يَفْتَرِقَا حَتَّى يَرِدَا عَلَيَّ الْحَوْضَ.

(صحیح مسلم، ج ۷، ص ۱۲۲، سنن دارمی، ج ۲، ص ۴۳۲، مسند
احمد، ج ۳، ص ۱۴، ۱۷، ۲۶، ۵۹، ج ۴، ص ۳۶۶، ۳۷۱، ج ۵، ص
۱۸۲، مستدرک حاکم، ج ۳، ص ۱۰۹، ۱۴۸، ۵۳۳، و...)

Resulullah (s.a.a) şöyle
buyurmaktadır: “Ben sizin aranızda iki
paha biçilmez emanet bırakıyorum: -
Biri- Allah’ın kitabı ve -diğeri- itratım,
Ehl-i Beyt’im. Bu ikisine sımsıkı
sarıldığımız müddetçe asla sapmazsınız.
Bu ikisi Kevser Havuzu’nun başında
bana varıncaya kadar birbirinden
ayrılmazlar.

(Sahih-i Müslim, c.7, s.122; Sünen-i
Daremî, c.2, s.432; Müsned-i Ahmed, c.4, s.14,
17, 26, 59, c.4, s.466, 471, c.5, s.182;
Müstedrek-i Hakim, c.4, s.109, 148, 533 vs...)

ON DÖRT MASUM'UN SİYERİ

İMAM HASAN (A.S)

ON DÖRT MASUM'UN SİYERİ

İMAM HASAN (A.S)

HAK YOLUNDA MÜESSESESİ
YAZARLAR KURULU

Çeviri:
İsmail BENDİDERYA

Edit:
Şamdan EROĞLU

Dünya Ehlibeyt (a.s) Kurultayı

نام کتاب: پیشوای دوم حضرت امام
حسن (ع)
نویسنده: هیأت تحریریه مؤسسه در
راه حق
مترجم: اسماعیل بندی دریا
زبان ترجمه: ترکی استانبولی

ON DÖRT MASUM'UN SİYERİ İMAM HASAN (A.S)

Yazan: Hak Yolunda Müessesesi Yazarlar Kurulu

Çeviren: İsmail BENDİDERYA

Edit: Şamdan EROĞLU

Hazırlayan: Kültürel Yardımcılık, Tercüme Bürosu

Dizgi ve Mizanpaj: Derya

Baskı: Leyla

Baskı Sırası: 1. Baskı

Baskı Tarihi: 2007

Yayımlayan: Dünya Ehlibeyt Kurultayı

Tiraj: 3000

ISBN:

Site : www.ahl-ul-bayt.org

e-mail: info@ahl-ul-bayt.org

Baskı Hakları Yayıncıya Aittir

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	9
KISA BİYOGRAFİ.....	11
DOĞUMU.....	12
HASAN VE HZ. PEYGAMBER.....	12
HASAN VE BABASI.....	13
HALİFELİK.....	16
MÜSAMAHA VE GEVŞEKLIK YOKTU.....	25
İMAM HASAN İLE MUAVİYE KİYASLANAMAZ.....	26
YERSİZ BİR İTİRAZ.....	28
MUAVİYE ANLAŞMAYI BOZUYOR.....	33
MEDİNE'YE DÖNÜŞ.....	35
İMAM HASAN'IN (A.S) KİŞİLİĞİ.....	37
TAKVALI OLUŞU.....	37
CÖMERT VE BAĞIŞLAYICIYDI.....	37
SABIRLI VE METİN OLUŞU.....	38
ŞAHADETİ.....	40
İMAM HASAN'DAN (A.S) VECİZELER.....	41

ÖNSÖZ

Şüphesiz kültürel savaşta olduğumuz asrımızda etkili tebliğ metotlarından yararlanarak kendi ideallerini yayabilen her mektep bu alanda öncül olup dünya insanların düşüncesinde etki bırakacaktır.

İran'da İslam inkılabının zafere ulaşmasından sonra dünyanın gözü bir kez daha İslam dini, Şia kültürü ve Ehl-i Beyt (a.s) mektebine dikilmiştir. Düşmanlar bu fikrî ve manevî gücü ortadan kaldırmak, dostlar ve taraftarlar ise inkılabî ve kültürel örneklerden ilham alıp onları izleyebilmek için bu asil ve tarih yaratan kültürün merkezine göz dikmişlerdir.

Dünya Ehl-i Beyt (a.s) Kurultayı Resulullah'ın (s.a.a) Ehl-i Beyt'inin izleyicileri arasında karşılıklı yardımlaşma, fikir alış-verişi, vahdet ve birliğin zaruretinin bilincinde olarak dünya Şiileri ile faal bir ilişki oluşturma amacıyla konferanslar düzenleme, kitap basma, telif eserlerini tercüme etme ve Şia düşüncesi alanında insanları bilgilendirme vasıtasıyla Ehl-i Beyt ve Muhammedî öz İslam kültürünü yaymak için Şia'nın işbilir, büyük ve yaratıcı gücünden ve Caferî mektebi düşünürlerinden yararlanarak bu meydana ayak basmıştır. Rabbimize şükürler olsun ki, büyük rehberimiz Ayetullah Hameneî'nin (Allah sayesinde başımızdan eksik etmesin) özel yönlendirmeleriyle bu hassas ve kültür yaratıcı meydana çok önemli adımlar atılmıştır. Gelecekte bu nurlu ve asil hareketin günden güne hızlanıp büyümesini,

günümüz dünyasının ve Kur'an ve Ehl-i Beyt'in berrak maarifine susayan insanların bu mektebî maneviyatın, irfanî mektebin ve velaî İslam'ın kaynağından daha fazla yararlanmasını ümit ederiz.

Ehl-i Beyt'in (a.s) kültürü sağlam, mantıklı, üslubuna uygun ve doğru bir şekilde sunulması durumunda uyanış, hareket ve maneviyat sancaktarları olan Resulullah'ın Ehl-i Beyt'inin mirasının kalıcı cilvelerini dünya insanların gözleri önüne serebileceğine, zuhur asrının eşliğinde Hz. Mehdi'nin (a.f) evrensel hükümetine susamış olan yorgun dünyayı modern cehaletten ve dünyayı sömürenlerin başına buyruk hareketlerinden, ahlak ve insanlığa aykırı kültürlerden kurtarıp hürleştireceğine inanıyoruz.

İşte bu nedenle, bu doğrultuda yazar ve araştırmacıların araştırma eserlerine ve ilmi faaliyetlerine kucak açıyor ve kendimizi bu yüce kültürün yayılma için çaba harcayan yazar ve mütercimlerin hizmetçisi biliyoruz.

* * *

Elinizdeki kitabı hazırlayan "HAK YOLUNDA MÜESSESESİ YAZARLAR KURULU"na ve eseri Türkçe'ye kazandıran sayın "İsmail BENDİDERYA"ya teşekkür ediyor ve çalışmalarında başarılar diliyoruz.

Yine, bu eserin hazırlanmasında zahmetleri geçen tercüme bürosundaki aziz kardeşlerimiz ve sadık arkadaşlarımıza tüm samimiyetimizle teşekkür ediyor, kültürel cihad meydanında bu küçük adımın mevlamızın rızasını kazanmasını temenni ediyoruz.

**Dünya Ehlibeyt Kurultayı
Kültürel Yardımcılığı**

KISA BİYOGRAFİ

Adı: Hasan.

Künyesi: Ebu Muhammed.

Lakapları: Müçteba, Seyyid, Sıbt-ı Ekber...

Babası: Müminlerin Emiri İmam Ali (a.s).

Annesi: Hanımların Efendisi Hz. Fatıma-i Zehra (s.a).

Doğumu: Hicret'in 3. yılı Ramazan'ının 15. gecesi Medine-i Münevvere'de.

İmamet Süresi: Hicrî Kamerî 40 ila 50 arası (10 yıl).

Ömrü: 47 yıl.

Şahadeti: Hicrî Kamerî 50, safer ayınının 28'i.

Türbesi: Medine'de, Cennetü'l-Bâki kabristanında.

Çocukları: 8 oğlu ve 7 kızı vardı. (Kasım ve Abdullah gibi bazı çocukları Kербela'da İmam Hüseyin'in -a.s- safında yer alarak şahadete nail oldular. İmam Zeynelabidin'in -a.s- eşi; İmam Bâkır'ın -a.s- annesi olan Fâtıma Hatun da, İmam Hasan'ın -a.s- kızıdır.)

DOĞUMU

İki cihan serveri Hz. Resul-ü Ekrem'in (s.a.a) ilk torunu ve İmam Ali'yle (a.s) Hz. Fatıma Zehra'nın (s.a) ilk yavruları, hicretin 3. yılı Ramazan'ının 15. gecesi dünyaya geldi.¹

Hz. Resulullah (s.a.a) İmam Ali'nin (a.s) evine gelip onu kutlayarak Allah'ın emriyle bebeğe "Hasan" adını verdi.²

Hasan ve Hz. Peygamber

Bu bebeğin hayatının yedi yılı sevgili dedesi Hz. Resulullah'la (s.a.a) geçti.³

Şefkat ve sevgi sembolü dedesi onu pek sever, omuzlarına alıp "**Allah'ım!**" derdi, "**Ben onu çok seviyorum, sen de sev!**"⁴

Hasan'la Hüseyin'i seven beni sevmiştir, onlara düşmanlık eden bana düşmanlık etmiştir.⁵

1- el-İrşad, Şeyh Müfid, s.169; Tarihu'l-Hulefa, Suyutî. s.188, Mısır basımı. Merhum Şeyh Kuleynî İmam Hasan'ın (a.s) Hicret'in 2. yılında dünyaya geldiğini yazar.

2- Biharul-Envar, c.43, s.238 yeni baskı.

3- Delailu'l-İmame, Muhammed b. Cerir Taberî, s.60.

4- Tarihu'l-Hulefa, s.188.

5- Biharul-Envar, 43/264.

Hasan'la Hüseyin cennet gençlerinin efendileridir.¹

Kıyam etseler de, etmeseler de, bilin ki benim şu iki yavrum, imamdır.²

İmam Hasan (a.s) fevkalade büyük bir ruh ve değere sahipti; nitekim yaşça çok küçük olmasına rağmen Hz. Resulullah (s.a.a) Hz. Hasan'ı (a.s) bazı antlaşmalarda şahit olarak tutmuştur.

Vakıdî şöyle yazar:

Hz. Resulullah (s.a.a) "Sakif" için zimme antlaşması yaptı, bu ahitnameyi Halid b. Said yazdı, - Allah'ın selamı her ikisine olsun- Hz. Hasan'la Hz. Hüseyin de şahit olarak kaydedildiler.³

Hz. Resulullah (s.a.a) Allah'ın emriyle Necran Hıristiyanlarıyla "Mübahele"ye giderken yine Allah Teala'nın emriyle yanına İmam Ali (a.s) Hz. Fatıma (a.s) İmam Hasan (a.s) ve İmam Hüseyin'i (a.s) yanına almış ve Tathir Ayeti bu büyük insanlar hakkında nazil olmuştur.⁴

Hasan ve Babası

İmam Hasan (a.s) babasına karşı fevkalade itaatkârdı, daima onunlaydı, zulmedenleri eleştirir, mazlumları destekledi.

Hz. Resulullah'ın (s.a.a) pek sevdiği sahabeti Ebuzer'i, halife Osman Rebeze'ye sürgün etmiş, bununla da yetinmeyerek, Ebuzer'in uğurlanmasını yasaklamıştı. Ama

1- Tarihu'l-Hulefa, s.189.

2- el-İrşad, Şeyh Müfid s.181; Biharu'l-Envar, 43/278.

3- Tabakat-ı Kebir, c.1, 2. böl. s.33

4- Gayetu'l-Meram, s.287

İmam Hasan (a.s) kardeşi İmam Hüseyin (a.s) ve babası İmam Ali'yle (a.s) birlikte Resulullah'ın (s.a.a) yiğit, dürüst ve takvalı sahabeti Hz. Ebuzer'i uğurlamaya gitmiş ve bu esnada Osman'ı bu zalim uygulamasından dolayı hükümeti eleştirerek Ebuzer'e Allah yolunda sabırlı olmasını öğütlemişlerdir.¹

Talha, Zübeyr ve Aişe'nin İslâm ümmetinde nifak yaratarak başlattıkları Cemel savaşının alevini söndürmek amacıyla hicretin 36. yılında babasının komutasında Basra'ya gitti. İmam Ali'nin (a.s) emriyle Basra'ya girmeden Hz. Resulullah'ın (s.a.a) takva sahibi büyük sahabeti Ammar'la birlikte Kufe'ye giderek orada halkı toplamış ve hazırladığı orduyla Basra'da İmam'a katılmıştı.²

İmam Hasan (a.s), Abdullah b. Zübeyr'in İmam Ali'ye (a.s) attığı iftiraları -ki Osman'ı İmam'ın (a.s) öldürttüğünü söylüyordu- açık ve sağlam konuşmalar yaparak ortaya çıkardı. Daha sonra savaşa da katılarak bu savaştan muzaffer olarak geri döndüler.³

İmam Hasan (a.s), Sıffin savaşında da büyük yararlılıklar gösterdi. O günlerde Muaviye, İmam Hasan'ı (a.s) kandırması için Ubeydullah b. Ömer'le ona bir mesaj göndererek "Babanı desteklemekten vazgeç." dedi. "Bunu yaparsan senin halife olmanı sağlayacağız. Bilirsin ki baban, Kureyş'in önde gelenlerinin çoğunu öldüren kimsedir ve onların çocukları ve akrabaları aslında bu yüzden babana kin ve düşmanlık beslemektedirler, ama sana karşı daha yumuşaktır onlar..."

1- Hayatu'l-İmami'l-Hasan b. Ali, c.1 s.260-261

2- Tabakat-ı Kubra, c.3, 1. böl. s.20.

3- Hayatu'l-İmami'l-Hasan b. Ali, 1/396-399.

İmam Hasan (a.s), Muaviye'nin bu küstah ve komplo amaçlı mesajına şu karşılığı verdi:

Kureyş, İslâm sancağını yıkıp ortadan kaldırmak istiyordu. Ancak babam, Allah ve İslâm için onların asilerini öldürdü ve dağıttı. Onlar işte bu nedenle öteden beri babama kin ve düşmanlık beslemektedirler.¹

İmam Hasan (a.s) bu savaşta bir lahza olsun sevgili babasını yalnız bırakmadı, daima onun yanında oldu. İmam Ali'yle (a.s) Muaviye arasında belirlenen hakemlerin ihanette bulunarak doğru hüküm vermemeleri üzerine İmam Hasan (a.s) yapmış olduğu etkileyici bir konuşmada şöyle buyurdu:

Bunlar, Allah'ın kitabını, kendi nefislerine tercih etmek için hakem seçildiler. Ancak bunun tam tersini yaptılar! Bu durumda böyle kimselere hakem değil, mahkûm denir.²

İmam Ali (a.s) son nefeslerini alıp verirken Hz. Resulullah'ın (s.a.a) kendisine daha önceden emrettiği vasiyeti yerine getirerek kendisinden sonra Hz. Hasan'ın (a.s) İmam olduğunu açıkladı ve İmam Hüseyin (a.s), diğer evlatları ve önde gelen Şii'lerini de buna tanık tuttu.³

1- Hayatu'l-İmami'l-Hasan b. Ali, 1/444-445.

2- Hayatu'l-İmami'l-Hasan b. Ali, 1/479.

3- Uslu Kâfi, 1/297-298

HALİFELİK

Hicret'in 40. yılı Ramazan'ının 21. gecesi İmam Ali (a.s) şahadete ulaştı. O gecenin sabahı, Kufe halkı, şehrin büyük camiinde toplanmıştı.

İmam Hasan (a.s) minbere çıkarak şu konuşmayı yaptı:

Dün gece, eşsiz bir insan ayrıldı aramızdan. Geçmiş ve gelecek nesiller arasında ilim ve amelde benzeri yoktu onun. Çok sevdiği Hz. Resulullah'ın (s.a.a) safında nice savaflara katıldı, İslâm'ı ve Resulullah'ı (s.a.a) savunmak için mücahitçe gayret gösterdi. Savaşlarda Hz. Peygamber-i Ekrem (s.a.a) onu daima başkomutan yapar, o da daima zaferle dönerdi.

Dünyanın beyazıyla sarısından (gümüşle altın kastediliyor) geriye bıraktığı miktar sadece 700 dirhemdi ve bu da, ona düşen miktardı. Bununla, ailesine yardımcı olacak bir hizmetkâr temin etmeyi düşünüyordu.

İmam Hasan (a.s) bu cümleyi söylerken kendisini tutamayıp ağlamaya başladı. Onunla birlikte, camide toplanan cemaat de ağladı.

İmametin gerçek çizgisinden sapmaması için kendisi hakkında da kısaca şunları söyledi:

İnsanları Allah'a davet eden, onları uyaran ve onlara müjdeleyici olarak gönderilen Resulullah'ın

evladıyım ben. O parlak peygamberlik meşalesinden size vuran bir ışığım ben. Yüce Allah'ın her çeşit hata ve kötülüğü kendilerinden uzaklaştırıp tathir ettiği; tertemiz kıldığı ve bizzat Kur'an-ı Kerim'in emriyle sevilmesi farz olan o ailenin (Ehlibeyt'in) bir ferdiyim ben! Kur'an şöyle buyuruyor:

"Ey peygamber! Ümmetine de ki, yaptığım elçilik görevine karşılık, ailemi sevmenizden başka bir ücret istemiyorum sizden!"¹

İmam, "Meveddet" adıyla meşhur olup Ehlibeyt'i (a.s) sevmeyi emreden bu ayeti okuduktan sonra oturdu. Bu sırada Abdullah b. Abbas ayağa kalkarak, "Ey cemaat!" diye haykırdı ve İmam Hasan'ı (a.s) göstererek "Bu, sizin peygamberinizin evladı, İmam Ali'nin (a.s) vasisi ve şimdi sizin imamınızdır işte! Ona biat edin!" dedi.

Camideki yoğun kalabalık gruplar halinde gelip İmam Hasan'a (a.s) biat etmeye başladı.²

Bu olayı öğrenen Muaviye, gerektiğinde kolayca fitne ve fesat çıkarıp İmam Hasan'ın (a.s) yönetimini kendi içinden vurabilmek amacıyla, her şeyi amında kendisine rapor etmeleri için en mahir casuslarını Kufe ve Basra şehirlerine gönderdi.

Bu casusları deşifre eden İmam (a.s) onları yakalatıp idam ettirdi ve Muaviye'ye bir mektup göndererek şöyle yazdı:

Gönderdiğin casuslardan ümidini kesebilirsin. Savaş çıkarmayı pek seviyorsun galiba? O halde yakındır! Hazır ol! Allah'ın dediği olur.¹

1- Şûrâ Suresi, 23.

2- el-İrşad, Şeyh Müfid s.169-170; Nehcu'l-Belağa Şerhi, İbn Ebi'l-Hadid, 16/30

İmam Hasan'ın (a.s) Muaviye'ye yazdığı ve ünlü tarihçi İbn Ebi'l-Hadid tarafından kaydedilmiş olan mektuplardan biri şöyledir:

Peygamber'in (s.a.a) ölümünden sonra Kureyşlilerin, onun kabilesinden olduklarını söyleyerek kendilerinin diğer Araplardan daha üstün ve peygamberin halifesi olmaya daha layık olduklarını söylemeleri ve Arapların da bunu kabul etmeleri çok şaşkıncı ve düşündürücüdür, çünkü aynı Kureyş, bu nedenin bizim için çok daha geçerli olduğunu gördüğü halde kendi arasında bizim daha layık olduğumuzu her nedense kabullenemedi; Peygambere onlardan çok daha yakın olduğumuz ve hakkımız olan bir şeyi istediğimiz halde bizi bir kenara ittiler ve bize zulmettiler. Düşmanlarla münafıkların İslâm'ı tahrip yolunda ellerine fırsat geçmemesi için biz bu tartışmanın içine fazla girmeyip kavgadan uzak durduk. Bugün de sana şaşmaktayım; kesinlikle layığı olmadığını bir şeyin iddiasına girişmişsin! Ne dinde bir üstünlüğün var, ne de kendinden iyi bir eser bırakmışlığın. Sen, Hz. Resulullah'la (s.a.a) her zaman savaşmış ona karşı gelenlerin evladısın. Kureyşliler arasında peygambere en fazla düşmanlıkta bulunanların soyusun. Ama bil ki, Allah var ve senin yaptıklarının karşılığını mutlaka sana gösterecek ve sonunda kazananın kim olduğunu göreceksin. Yemin ederim ki göz açıp kapayıncaya ömrün gelip geçecek ve Allah'ın huzuruna çıkarılacaksın; O da, önceden işleyip göndermiş olduğun amellerinin cezasını teker teker verecek. Allah Teala, elbette ki kullarına zulmetmez,

1- el-İrşad, Şeyh Müfid, s.170.

Ali (a.s) göçüp gitti şu dünyadan ve bilirsin ki Müslümanlar bana biat ettiler. Rabbimden, ahiretimde noksanlığa yol açacak bir şeyi şu dünyada bana vermemesini dilerim.

Bu mektubu yazmamın nedeni Rabbimle kendi aramda bir özrüm olması içindir. Sen de diğer Müslümanlar gibi bu işi kabul edersen İslâm'ın yararına ve senin için de daha hayırlı olur. Batıl izlemeyi bırak, herkes gibi sen de biat et.

Benim buna herkesten daha layık olduğumu sen de bilirsin. Allah'tan kork, zalim olma, Müslümanların kanına saygı göster. Bunu yapmayacak olursan ben diğer Müslümanlarla birlikte kalkıp gelir ve en güzel hakem olan Yüce Allah'ın aramızda hükmetmesi için seni hesaba çekerim.

Muaviye, İmam Hasan'ın (a.s) bu mektubuna yazdığı cevapta şöyle dedi:

Benimle senin durumumuz tıpkı geçmişte Ebubekir'le siz Ehlibeyt arasında yaşanan duruma benziyor. Ebubekir nasıl kendisinin daha yaşlı ve tecrübeli olduğunu bahane ederek halifeliği Ali'nin elinden aldıysa, ben de kendimi senden daha layık buluyorum! Senin halkı benden daha iyi yöneteceğini ve düşmanla savaşaacağını bilsem biat ederim, ama benim senden büyük ve daha tecrübeli olduğumu biliyorsun. O halde senin bana biat etmen daha iyi olur, tabi ben de bunu karşılıksız bırakmaz ve halifeliği kendimden sonra sana bırakırım, buna söz veriyorum. Ayrıca, Irak'ın beytülmalini da sana

veririm; Irak'ta istediğin bölgenin haracıyla gelirleri de senin olsun! Vesselam.¹

Kureyş'in İmam Ali'ye (a.s) sırt çevirirken ileri sürdüğü bahanelerin aynısını bu kez de Muaviye ileri sürdü ve o da aynı oyunu oynayarak İmam Hasan'a biat etmedi. İmam'ın kendisinden daha layık olduğunu bizzat Muaviye de çok iyi biliyor, ama mevki, makam ve dünyalık hırsı bu gerçeği kabullenmesine izin vermiyordu. Yaş farkının halifelik, yönetim ve imamet konusunda onunla Hz. Hasan (a.s) gibi birisi arasında belirleyici bir faktör olamayacağını herkesten iyi bilen, bizzat Muaviye'nin kendisiydi çünkü.

Nitekim yaş farkını ileri sürerek İmam'a halifeliği, layık görmeyen Muaviye, iktidarı iyice ele geçirdiğinde bu söylediğini de unutmuş ve çok genç olan oğlu Yezid'i kendisinden sonra halife ilan ederek, kendi sağlığında haktan onun için biat toplamıştır.

Muaviye sadece biat etmemekle de kalmadı, İmam Hasan'ı (a.s) ortadan kaldırabilmek için terör yöntemine de başvurdu. Onun, İmam'ı (a.s) terör ettirebilmek için kiralık katiller tuttuğu tarihte kayıtlıdır. Bu nedendir ki, İmam Hasan (a.s) gömleğinin altına zırh giymiş ve namaza bu şekilde gidip gelmiştir. Hatta bir defasında Muaviye'nin kiralık katillerinden biri İmam'ı oklamayı başardığı halde, İmam (a.s) zırh giydiği için kurtulmuştu.²

Muaviye, Müslümanların vahdetini sağlayıp anarşi ve ihtilafı önleme bahanesiyle çeşitli yerlerdeki adamlarına asker toplatarak kendisine gelmelerini emretti. Ordular

1- Nehcu'l- Belağa Şerhi, İbn Ebi'l-Hadid, 16/35.

2- Biharul-Envar, 44/23.

gelince de İmam Hasan'la (a.s) savaşmaları için onları Irak'a gönderdi!

Vahdetten ve birlikten söz ederek Müslümanların vahdetini bozup onları parçalıyor; "anarşi ve teröre karşı savaş" diyerek anarşi ve terör estiriyordu.

Bunu duyan İmam Hasan (a.s) Hucr b. Adiy el-Kindî'yi, asker toplayıp halkı savaşa hazırlamakla görevlendirdi.

O günün geleneği gereğince tellallar sokaklarda "es-Salât" diye bağırarak halkı mescide topladılar.

İmam Hasan (a.s) minbere çıkıp bir konuşma yaparak şöyle buyurdu:

Muaviye sizinle savaşmak için yola çıkmış bulunuyor. O halde siz de Nuheyle karargâhına gidip silahlanın!

Cemaat susmuştu, kimse bir şey söylemiyordu. Ünlü Hâtem-i Tai'nin oğlu Adiy ayağa kalkıp: "Ben Hatem'in oğluyum." dedi. "Suphanallah! Bu ne suskunluktur ey cemaat! Bu öldürücü suskunluğunuz niye? Peygamberinizin oğluna neden cevap vermiyorsunuz? Allah'ın gazabından korkmuyor musunuz?! Alçaklık ve utanca düşmekten korkmuyor musunuz Allah aşkına?!"

Sonra da İmam'a dönüp: "Sözlerinizi duyduk efendim!" dedi, "Emirlerinizi canla başla yerine getirmeye hazırız! Ey cemaat! Ben karargâha gidiyorum, isteyen benimle gelsin!"

Kays b. Sa'd b. Sa'saa Teymî de etkili konuşmalarıyla halkı savaşa hazırlayıp teçhizat ve asker hazırlıklarına giriştikten sonra karargâha gittiler.¹

İmam Hasan'ın (a.s) savaş karargâhında toplanan gruplar arasında Şiilerden başkaları da vardı:

1- Nehcu'l- Belağa Şerhi, İbn Ebi'l-Hadid, 16/37-40.

1- İmam Hasan'ı (a.s) desteklemek için değil, sadece Muaviye'yle savaşabilmek için gelen Hariciler.

2- Ganimet toplamak için gelenler

3- Dinî bir kaygısı olmayıp da sırf kabile başkanının peşinden gelenler.¹

İmam Hasan (a.s) bu ordunun bir kısmını "Hekem" komutasında Anbar şehrine gönderdi, ancak Hekem ve ondan sonra onun yerini alan komutan, Muaviye'nin altın vaatlerine kamp İmam'a ihanet ettiler ve Muaviye'nin safına geçtiler.

İmam Hasan (a.s) da Medain'in Sabât bölgesine gitmiş ve burada hazırladığı 12 bin kişilik orduyu Ubeydullah b. Abbas komutasında öncü kuvvetler olarak Muaviye'yle savaşa göndermişti. Ubeydullah'a bir şey olursa Kays b. Sa'd b. Ubâde el-Ensarî onun yerine geçecekti.

Muaviye, Kays'ı satın alabilmek için ona 1 milyon dirhem göndererek ya kendi safına geçmesini, ya da İmam Hasan'dan ayrılmasını istedi, ancak Kays gönderilen parayı geri çevirdi ve Muaviye'ye gönderdiği cevapta "Benim dinimi para ve hileyle elimden alamazsın! Git bu hileni başka kimselere yap. Ben İmam Hasan'ı senin karşında yalnız bırakacak kadar alçalmadım!" dedi.²

Ne var ki, ordunun birinci komutanı, yani Ubeydullah b. Abbas, aynı meblağın sırf vaadine bile kanarak gece yarısı yakın adamlarıyla birlikte karargâhtan ayrılp Muaviye'nin saflarına katıldı! O günün sabahı, komutanın kaçtığı anlaşıldı, ordu başsız kalmıştı, Kays sabah namazını

1- el-İrşad, Şeyh Müfid, S.171.

2- Tarih-i Yakubî 2/204-207.

kıldırıktan sonra komutayı ele aldı ve durumu hemen İmam'a (a.s) rapor etti.¹

Kays, Muaviye'nin ordularını dağıtıyor, yiğitçe savaşıyordu. Onu oyuna getirmenin veya satın almanın mümkün olmadığını gören Muaviye, İmam'ın komutasındaki askerlerin arasına soktuğu casusları vasıtasıyla Kays'ın Muaviye'yle gizlice anlaştığı söylentilerini yaydı; bir başka grubu da Kays'ın karargâhına sızdırarak İmam Hasan'ın (a.s) Muaviye'yle barış yaptığı söylentisini yaydı!²

Bu psikolojik savaş beklenen sonucu vermiş ve barışa karşı olan Hariciler kolayca oyuna gelerek beklenmedik bir isyan başlattılar. İmam Hasan'ın (a.s) çadırına saldırarak çadırı yağmalamış, İmam'ın üzerinde namaz kıldığı seccadeyi bile çalmış ve İmam'a da saldırarak bacağından ağır şekilde yaralamışlardı.

Aldığı yara derin ve ağır olduğundan İmam'ın (a.s) durumu vahim bir hâl aldı.³

Yakın adamları İmam Hasan'ı (a.s), İmam Ali (a.s) tarafından Medain valisi tayin edilen Sa'd b. Mesud es-Sakafi'nin evine; Medain'e götürdüler. Bir müddet İmam'ın tedavisini burada yaptılar. Bu arada İmam'ın (a.s) ordusunda olup da dini kaygıları olmayan veya İmam'a içten içe düşmanlık besleyen bazı kabile reisleri, Muaviye'ye mektup yazarak Irak'a gelmesi halinde İmam Hasan'ı ona teslim edeceklerini bildirdiler.

1- el-İrşad, Şeyh Müfid. S.172.

2- Tarih-i Yakubî. 2/204-207.

3- Tarih-i Yakubî, c.2, s.204-207. Taberî Tarihi, 7/1.

Muaviye İmam'a (a.s), bu mektupla birlikte sulh için koştuğu her şartı kabul edeceğini bildiren bir mesaj gönderdi.¹

İmam (a.s) bu sırada ağır yaralıydı. Adamlarının çoğu onu paraya, makama satmış, ordudan ayrılan askerlerin her biri de bir yere dağılmıştı. Kaldı ki bu askerler arasında inanç ve amaç birliği de yoktu; her grup veya kabile kendi bildiğini okumakta ısrar ediyordu.

Bu şartlar altında savaşın sürmesi İslâm'a ve dindar Müslümanlara kesinlikle zarar verecekti artık. Çünkü Muaviye savaşarak galip gelse İslâm'ın kökünü kazımakta tereddüt etmeyecek, Ehlibeyt okulunun yetiştirdiği nadide ve dindar insanlara hayat hakkı tanımayacaktı artık.

Bu nedenle İmam Hasan, hepsi inceden inceye hesaplanmış birçok şartlar öne sürerek bu barış teklifini kabul etti.²

Bu şartlardan bazıları şunlardı:

1- Şiaların kanı dökülmeyecek, hakları çiğnenmeyecek.

2- Hz. Ali'ye (a.s) küfredilmeyecek.³

3- Muaviye gelirlerinden 1 milyon dirhemi Cemel ve Siffin savaşı yetimlerine paylaşılacak.

4- İmam Hasan (a.s) Muaviye'ye "müminlerin emiri" demeyecek.⁴

5- Muaviye Allah'ın kitabı ve Resulullah'ın (s.a.a) sünnetine göre amel edecektir.⁵

1- el-İrşad, Şeyh Müfid, s.172-173.

2- Tarih-i Yakubî, 2/204-207.

3- el-İrşad, Şeyh Müfid, s.173; Mekatilu't-Tâlibiyyin s.26.

4- Biharul-Envar, 44/2-3.

5- Biharul-Envar, 44/65.

6- Muaviye kendisinden sonra başkasını halife olarak atamayacaktır.¹

Muaviye, dindar Müslümanların ve İslâm dininin esaslarını ve özellikle Şiilerin canını korumaya yönelik olan şartların hepsini kabul etti. Böylece de savaş sona ermiş oldu.

Müsamaha ve Gevşeklik Yoktu

Bazı müsteşrikler, yapmış oldukları araştırmalarda bu olayın derinliklerini ve bütün boyutlarını kavrayamamaktadırlar. Tam oturmamış mukaddimelerden, kendi zanlarınca sağlam neticeler elde etmekte ve keyfi sonuç çıkarma hatasına duçar olmaktadır.

Bu güruha mensup bazıları, yaptıkları araştırmaların sığlığı ve bilgisizleri yüzünden İmam Hasan'ın (a.s) gevşek davrandığını ve müsamaha gösterdiğini sanmış ve "Eğer ciddiyetle davransaydı, savaşı kazanırdı." demişlerdir.

Bu şahıslar o dönemin sağlam tarih kitaplarını bütün teferruatlarıyla inceleyip olayları çeşitli boyutlarıyla değerlendirselerdi, gerçekten böylesine uzak bir sonuca varmaz ve hataya düşmezlerdi. Zira İmam Hasan'ın (a.s) baştanbaşa yiğitlik ve sevgi dolu hayatının en önemli kısmı, babasının yanı başında Sıffin, Cemel, Nehrevan gibi savaşlarda at koşturmakla geçmiş, bu savaşlarda defalarca düşman ordularıyla yüz yüze çarpışıp kılıç sallamış ve girdiği her çarpışmadan galibiyetle çıkmıştır ki, bunların tüm tarih kitaplarında zikredilmiştir.

O hâlde İmam Hasan (a.s), savaştan korkmuyordu. Üstelik Müslümanları Muaviye'yle savaşmaya ve bu fitneyi

1- Biharu'l-Envar, 44/65.

yeryüzünden silip huzur ve güvenle yaşamaya teşvik eden, bu yolda herkesten önce silahlamp savaş meydanına koşan ilk kişi de yine odur. Ancak o dönemde oluşan şartlar altında onun barış antlaşması imzalaması, İslâm'ın ve dindar Müslümanların kanlarının korunmasını sağlamak gibi iç politikada olduğu kadar, dış politikada da hayranlık uyandırıcı en isabetli karar olmuştur. Zira geçmişte defalarca Müslümanlardan ağır yenilgiler almış olan Doğu Roma İmparatorluğu o günlerde Müslümanlar arasındaki bu çatışmaların alevlendiğini görünce geçmişin intikamını almak amacıyla savaş hazırlıklarına başlamış, Müslümanlara saldırmak için uygun fırsatı kollamıştı.

Nitekim İmam Hasan'la (a.s) Muaviye'nin orduları karşı karşıya geldiğinde Romalılar ani bir saldırının hazırlıklarını başlatmış ve birliklerini alarına geçirmişlerdi. İmam Hasan'ın (a.s) savaşı sürdürmesi halinde Romalılar için bulunmaz bir fırsat doğacak ve beklenmedik ağır bir saldırıyla İslâm'a çok büyük bir darbe indirebileceklerdi. İmam Hasan'ın (a.s), barışa "Evet." demesi bu korkunç tehlikeyi frenlemiş, bunu gören Romalılar da saldırıdan vazgeçmişlerdir.¹

İmam Hasan İle Muaviye Kıyaslanamaz

Yukarıda bazı müsteşriklerin kısaca özetlemeye çalıştığımız hatalı görüşlerinden başka, kimi yazarlar da başka bir gaflette bulunmakta ve "İmam Hasan (a.s), Muaviye'yi kendisinden daha üstün ve liyakatli görmeseydi, hilafeti ona bırakmaz ve ona biat etmezdi." demektedirler.

1- Tarih-i Yakubî, 2/206.

Bu da, yine tarihi yeterince bilmemekten kaynaklanmaktadır. Zira belgeleriyle de aktardığımız üzere, bu barış anlaşmasından önce de, sonra da İmam Hasan (a.s) Muaviye'ye yazdığı mektuplarda kendisinin halifelğe layık ve en uygun kimse olduğunu, Muaviye'ninse böyle bir vazife için gerekli liyakate asla sahip bulunmadığını vurgulamıştır.

Muaviye, barış olayından sonra Kufe'ye geldiğinde halka konuşmak için minbere çıktı. Burada cemaate bir konuşma yaparak "İmam Hasan (a.s) kendisini değil, beni hilafete layık bulduğu için halifeliği bana bıraktı." dedi. Bu sırada İmam Hasan (a.s) da orada bulunmaktaydı. Ayağa kalkarak: "**Muaviye yalan söylüyor.**" buyurdu. Kendisinin liyakati hakkında geniş ve çarpıcı bir konuşma yaparak Mübahale olayına katılmasından bahsetti. Daha sonra şöyle buyurdu: "**Kur'ân ve Peygamberin sünnetine göre biz (Ehlibeyt), üstünüz ve bu vazifeye daha layık olanlarız; ama ne var ki bize zulümde bulundular ve hakkımızı elimizden aldılar!**"¹

Kaldı ki, İmam Hasan'ın (a.s) Muaviye'yle yaptığı barış anlaşmasına bizzat koyduğu şartlardan biri, Muaviye'ye asla "müminlerin emiri" olarak seslenmeyeceği ve onu bu makamla tanımayacağıdır. Durum bu kadar netken nasıl olurda İmam'ın (a.s) Muaviye'ye biat ettiği söylenebilir?! Dahası, eğer İmam (a.s) Muaviye'ye biat etmiş olsaydı, onun emirlerine uyması ve ondan emir alması gerekirdi. Oysa tarihi belgelerin de ortaya koyduğu üzere İmam Hasan (a.s), ne Muaviye ve ne de bir başkasından asla emir almamıştır. Nitekim bu barış antlaşmasından sonra Haricilerin yine

1- Biharu'l-Envar, 44/62.

isyan etmesi üzerine Muaviye İmam'dan (a.s) onlarla savaşmasını istemiş, ama İmam: "**Ben eğer kble ehliyle savaşmak isteseydim, önce seninle savaşırdım!**" demiştir!¹

Evet, bu açıklamalardan sonra yukarıdaki yorumlara benzer görüşler belirten sözde aydın ve yazar takımının, tarihi hakikatlerden tamamen habersiz oldukları veya bazı gerçekleri kasten saptırmaya çalıştıkları kolayca anlaşılabilir.

İmam Hasan (a.s) Muaviye'yle liyakat sahibi biri olduğu için değil, din-i mübin-i İslâm'ın yüce maslahatlarını koruyabilmek için barış antlaşması imzalamıştır.

Yersiz Bir İtiraz

Bazıları da: "Lider kimse, toplumun isteklerine göre hareket etmelidir, oysa İmam Hasan (a.s) daha sonra Muaviye'yle savaşmasını isteyen Şiilerine neden olumlu cevap vermedi?" diye sorarak İmam'ı eleştirirler. Daha önce de açıkladığımız gibi, oluşan şartlar altında savaş sürdürmek kesinlikle İslâm'a ve Müslümanlara çok pahalıya mal olacaktı. İmam Hasan (a.s) gibi birinin bunu görmezden gelip halkın isteklerini yerine getirmesi mümkün değildi.

Diğer taraftan Ehlibeyt (a.s) mektebi öğretilerinde toplumun yönetimi, tıpkı peygamberlerin yönetim metodu gibi ilahî bir işittir. Zira masum imam, kâinatın yaratıcısı olan Yüce Allah ile irtibat halinde olduğundan toplumun maslahatını bu esasa göre teşhis eder. Bu esası gözetken bir teşhisin ise hatalı olmayacağı apaçık ortadadır.

Hz. Resulullah (s.a.a) veya Ehlibeyt İmamlarının (a.s) yaptığı işlerin sırrına halkın akıl erdiremediği nice zamanlar

1- Kamil-i İbn Esir, 3/208; Hayatu'l-İmami'l-Hasan b. Ali, 2/279.

olmuş; ancak bunların ne kadar yerinde ve gerekli olduğu, zaman geçtikçe anlaşılmıştır. Buna bir örnek verelim:

Hz. Resulullah (s.a.a) Beytullah'ı ziyaret için bir grup Müslüman ile birlikte Medine'den yola çıkmış, ancak Mekke yakınlarındaki "Hudeybiye" denilen yere varınca Kureyşliler onların şehre girmesine mani olmuşlardı. Müslümanların daha önce kendilerine haber verip izin almadan onların şehrine girmek istemesi, Kureyşlilerin gururuna dokunmuştu!

Arada epey elçiler gidip geldi, birçok görüşmeler yapıldı, gerginlikler yaşandı ve sonunda aşağıdaki şartlarla, 3 yıllık bir barış anlaşması imzalandı:

1- Kureyşliler gelecek yıl Beytullah'ı üç günlüğüne Müslümanlara bırakacak ve Müslümanlar bu sürede serbestçe dini inançlarını yerine getirebilecek.

2- Bu süre zarfında Kureyşlilerle Müslümanlar birbirine dokumayacak ve Müslümanlar serbestçe Mekke'ye girip çıkabilecek¹

3- Mekke'de yaşayan Müslümanlar, dini vecibelerini gizli değil, açıkça yapabilecek.

4- Yukarıdaki maddeler ancak şu şartla geçerliliğini koruyabilecek; eğer Mekkeli biri oradan kaçıp Medine'ye sığınırsa Medineliler onu geri iade edecek, ama Medine'den Mekke'ye kaçan olursa iade edilmeyecektir.²

Hz. Resulullah (s.a.a) bu antlaşmayı kabul edip mühürledi; ama Müslümanların çoğu bundan pek rahatsız olmuş, özellikle son maddeyi çoğu Müslüman kabul

1- Tarih-i Yakubi. 2/44-45.

2- Biharul-Envar, 20/367-368.

edememişti.¹ Burada Hz. Resulullah'ın (s.a.a) emrine en fazla itiraz eden Ömer oldu. Hz. Resulullah (s.a.a) "**Ben Allah'ın kulu ve O'nun elçisiyim. O'nun emrine asla muhalefet etmem. Bunun benim için zarar getirmeyeceğini ben biliyorum!**" diyor, ama söz konusu grup bunu bir türlü kabullenmiyor, içine sindiremiyor!²

Nitekim neticede, onların değil, Hz. Resulullah'ın (s.a.a) dediği gibi oldu, çok geçmeden Hudeybiye antlaşmasının Müslümanların lehine sonuçlandığını herkes gördü. Çünkü müşriklerle Müslümanlar arasında artık savaş olmadığından Müslümanlar serbestçe Mekke'ye gidip gelmeye başlamış, böylece müşrikler İslâm'ın hak din olduğunu anlama fırsatı bulmuş ve çoğu Müslüman olmuştu. Nitekim barış antlaşmasında belirlenen süre henüz tamamlanmadan, İslâm dini Mekke halkının genelini dini denilecek kadar yaygın hale gelmişti!³

Ünlü tarihçi Züherî: "Barışla geçen bu iki yıl zarfında Müslümanların sayısı, o güne kadarki sayının iki katına çıktı." der.

İbn Hişam şöyle yazar:

Zeherî'nin tespiti doğrudur. Zira Müslümanlar Hz. Resulullah'la (s.a.a) Hudeybiye'ye geldiklerinde 1400 kişiydiler, ama iki yıl sonra Mekke'nin fethi için Resulullah'la (s.a.a) birlikte oraya gelen Müslümanların sayısı 10 bine ulaşmıştı.⁴

1- Biharul-Envar, 20/350.

2- Sire-i İbn Hişam, 4/317.

3- Biharul-Envar, 20/368.

4- Sire-i İbni Hişam, 4/322.

Evet, Zeherî: "Savaşla kazanılan hiçbir zafer, "Hudeybiye" barışıyla kazanılan zaferle kıyaslanamaz!" demekte tamamen haklıdır.¹

Yıllar sonra İmam Sadık (a.s) hazretleri de şöyle buyuracaktı:

O yıllarda vuku bulan en faydalı ve bereketli hadise bu olmuştur.²

O hâlde pak imamların imametine inanan bir Ehlibeyt dostunun Hudeybiye barışına bakışı nasılsa, İmam Hasan'ın (a.s) barışına bakışı da aynı şekilde olmalıdır.

Bu nedenledir ki, bazı Müslümanların bir zamanlar Hz. Resulullah'ı (s.a.a) eleştirdiği gibi bazı Şiilerin de kendisini eleştirmesi üzerine İmam Hasan (a.s) şöyle buyurmuştur:

İmam olarak tanıdığımız birinin işine karışmayın, bu konulardaki kararlarına müdahale etmeyin ve onun kararlarına uyup itaat edin, zira imamın kararları Allah rızasına uygundur ve İslâm'ın maslahatları doğrultusundadır, başkaları onların her işine akıl-sır erdiremez.

Ebu Said Ukaysa anlatır:

İmam Hasan'a (a.s): "Siz hak üzere, Muaviye ise batıl ve zulüm üzere olduğu halde neden onunla barıştınız?" diye sordum. İmam bana: "**Ben, babamdan sonra Allah'ın size hücceti ve imamı değil miyim?**" diye sordu. Ben de: "Evet, İmamsınız!" dedim.

İmam: "**Resulullah (s.a.a) ben ve kardeşim Hüseyin için 'Hasan'la Hüseyin kıyam etseler de imamdırlar, etmeseler de.'**

1- Biharu'l-Envar, 20/345.

2- Biharu'l-Envar, 20/368.

buyurmamış mıdır?" diye sordu. "Amenna! Buyurmuştur!" dedim.

"O halde kıyam etsen de, etmesen de, ben imam değil miyim?" diye sorduğunda, ben de: "Elbette, İmamsınız!" diye karşılık verdim.

Ben bu gerçeği onaylayınca, İmam (a.s) neden kıyam etmediğini anlatarak şöyle buyurdu.

Ceddim Hz. Resul-i Ekrem (s.a.a) Zümreoğulları, Eşce'oğulları ve Hudeybiye'de de Mekke müşrikleriyle hangi sebeple barıştıysa ben de aynı sebeplerle Muaviye'yle barıştım; şu farkla ki onlar açıkça kâfirdi, Muaviye'yle ona uyanlarsa hükmen kâfirdir! Ey Ebu Said, ben Yüce Allah'la Resulü tarafından seçilmiş bir imamım, verdiğim kararın sırrına akıl erdiremiyorsan, bu benim kararımı hafife almama neden olmamalıdır!

Benimle senin durumumuz, Hz. Hızır'la Hz. Musa'nın durumuna benziyor. Hızır'ın yaptığı işlerin sırrını Musa anlamaz ve ona öfkelenir, Hızır yaptığıının sebebini anlatınca da sakinleşip rahatladı. Ben de yaptıklarımla seni öfkeliendiriyorum, çünkü sebeplerini ve hikmetlerini bilmiyorsun; ama şu kadarını bilmen yeter: Muaviye'yle barışmasam yeryüzünde Ehlibeyt Şiası kalmayacak, gerçek dindarların kökü kazanacaktı!¹

1- Biharu'l-Envar, 44/1.

Ancak Ziyad: "Senin etinle kemiğinin arasında olsa dahi onu takibe devam edeceğim." cevabını verdi, İmam bu cevabı olduğu gibi Muaviye'ye göndererek gerekenin yapılmasını istedi. Muaviye Ziyad'a çıkışarak: "Onun adamlarına dokunma. Bu konuda sana yetki vermiş değilim." dedi.¹

MUAVİYE ANLAŞMAYI BOZUYOR

Muaviye ipleri istediği gibi ele geçirince İmam Hasan'la (a.s) yaptığı anlaşmaya sadık kalmadı ve gerçek yüzünü ortaya çıkardı:

Nuheyle'de yaptığı bir konuşmada açıkça şöyle dedi:

Ey cemaat! Vallahi ben sizinle, rahatça namaz kılp oruç tutmanız ve hacca gitmeniz (dinin vecibelerini yerine getirebilmeniz) için savaşmadım asla! Benim sizinle savaş nedenim sadece iktidarı ele geçirebilmektir ve bunu da şimdi tamamen başarmış durumdayım! Binaenaleyh, Hasan b. Ali'yle yaptığım antlaşma şartlarını çiğnediğimi hepinize duyuruyorum!¹

Ancak İmam Hasan (a.s), halk arasındaki saygın yeri ve nüfuzu nedeniyle Muaviye ile yaptığı antlaşmaya sadık kaldı. İbn Ebi'l-Hadid bu konuda şöyle yazar:

Muaviye'nin Kufe'deki valisi Ziyad, İmam Hasan'ın (a.s) yakın adamlarından birini takibe almıştı. İmam Hasan (a.s) ona bir mektup yazarak şöyle buyurdu:

Bizim Şiilerimize dokunulmayacağına dair Muaviye'yle ahdimiz var, neden sen bunu çiğniyorsun? Anlaşmaya uygun davran!

1- Biharul-Envar, c.44, s.49.

1- Nehcu'l- Belağa Şerhi, İbni Ebil Hadid, 16/18-19.

MEDİNE'YE DÖNÜŞ

Muaviye her fırsatta ve her şekilde İmam Hasan'a (a.s) eziyet etmeye çalışıyor, ona ve adamlarına sürekli baskı uyguluyordu. İmam Ali'ye (a.s) ve onun soyuna her fırsatta hakaret etmekten zevk alıyordu. Bu arsızlığı öyle bir duruma gelmişti ki, bizzat İmam Hasan'ın (a.s) bulunduğu toplantılarda bile İmam Ali'ye (a.s) hakaretler ediliyordu.¹

Her ne kadar bu gibi durumlarda İmam Hasan (a.s) ona gereken cevabı hemen verse de, bu gidişat ve bu şartlar altında Kufe'de yaşamak İmam Hasan (a.s) için bir işkenceye dönüşmüştü artık.

Bu nedenle Kufe'den ayrılp kendi vatanı olan Medine'ye döndü. Ancak bu da söz konusu durumda olumlu bir değişikliğe yol açmamıştı. Çünkü Muaviye'nin en aşağılık ve soysuz uşaklarından biri olarak ün kazanan Mervan, Medine valisiydi.

Hakkında Hz. Resulullah'ın (s.a.a): "**Köpek soylu köpek, melun soylu melun.**"² dediği biriydi Mervan. Bu soysuz insan, İmam Hasan'a (a.s) elinden gelen her kötülüğü yapıyordu, hatta İmam'ın yakın arkadaşlarının o hazreti ziyaret etmesine bile izin vermiyordu.

Bu nedenledir ki, İmam Hasan (a.s) on yıl kadar bir süre Medine'de yaşadığı halde yakın dostları onun ilim deryasından faydalanamamış, yine aynı sebepten dolayı o hazretten pek az hadis ve rivayet nakledilmiştir.

Mervan, İmam Hasan'ın (a.s) huzurunda İmam Ali'ye (a.s) hakarete bulunmaktan zevk alır, hatta bazı adamları İmam Hasan'a (a.s) hakarete bulunmaya zorlardı.¹

Bu on yıl müddetinde Mervan'dan sonra da Medine'ye vali olarak atanan herkes aynı politikayı sürdürüp İmam Hasan'la onun Şiilerine her nevi baskı ve eziyeti reva görmüştür.

1- el-İrşad, Şeyh Müfid, s.173.

2- Hayatu'l-İmami'l-Hasan b. Ebî Talib, 1/218.

1- Tarihu'l-Hulefa, Suyutî, s.190.

İMAM HASAN'IN (A.S) KİŞİLİĞİ

Takvalı Oluşu

İmam Hasan (a.s) Yüce Allah'a gönülden bağlı bir kuldu; bu fevkalâde bağlılığı çoğu zaman yüzünden bile okunabiliyordu. Namaz vakti yaklaşip da abdest aldığında rengi sararır, hafifçe titreme tutar, bu halinin nedeni sorulduğunda: "*Rabbinin huzuruna çıkacak birine bundan başka bir hâl yakışmaz.*" derdi.

Ehlibeyt'in (a.s) altıncı imamından (a.s) şöyle rivayet edilir:

İmam Hasan (a.s) çağının en çok ibadet eden ve en faziletli olan insanıydı; herkesin hesaba çekileceği kıyamet gününü andığı zaman ağlar, kendisinden geçirdi.¹

Yaya olarak, hatta bazen yalınayak, 25 kez Mekke'ye Beytullah'ı ziyarete gitmiştir.²

Cömert ve Bağışlayıcıydı

İmam Hasan (a.s) Kâbe'yi ziyaret ettiği sırada bir adamın: "Ya Rabbi! Bana on bin dirhem nasip et!" diye

yakardığını duydu, hemen eve dönüp o adama on bir dirhem gönderdi.

Bir gün İmam'ın cariyelerinden biri, bir demet güzel kokulu çiçek hediye etti. İmam (a.s) da buna karşılık onu azat ettiğini söyleyerek azatlık beratını mühürledi. Bir demet çiçek karşılığında neden bunu yaptığı sorulunca: "*Çünkü Rabbimiz bizi, böyle eğitip terbiye vermiştir.*" buyurarak şu ayeti okudu:

Size selam verildiği zaman; karşılık olarak ondan daha iyisiyle selam verin. Veya aynııyla mukabele edin...¹

İmam Hasan (a.s) o güne dek görülmemiş bir cömertlik sergileyerek ayağındaki ayakkabıya varıncaya kadar bütün mal varlığını ikiye bölmüş ve yarısını Allah yolunda yoksullara vermiştir. Hayatında üç kez bunu tekrarlamıştır!²

Sabırlı ve Metin Oluşu

Şam'dan gelen bir adam, Muaviye'nin tahrik ve kışkırtıcılıkları neticesinde İmam Hasan'ı (a.s) bulup ona küftetti; ağır hakaretlerde bulundu. İmam, susuncaya kadar onu sabırla dinledi, adam susunca şefkatle gülümseyerek elini omzuna atıp şöyle buyurdu:

İhtiyar! Sanırım bu şehirde yabancısın ve galiba birileri hataya düşürmüş. Benden rızalık istersen veririm. Bir isteğin varsa yardım ederim. Danışacak birini arıyorsan buyur, sorununu söyle sana yol göstereyim! Bir sıkıntın varsa gidereyim, karnın açsa doyurayım, muhtaçsan ihtiyacını gidereyim. Her ne

1- Biharul-Envar 43/331.

2- Biharul-Envar, 43/332. Tarihu'l-Hulefa, Suyuti, s.190.

1- Biharul-Envar, 43/342-343.

2- Biharul-Envar, 43/332. Tarihu'l-Hulefa, Suyuti, s.190.

işin varsa halletmeye hazırım ben. Eğer bizim eve gelirsen daha rahat edersin. Zira senin rahatını sağlayacak imkânlarımız mevcut.

Adamcağız bu sözler karşısında dayanamayıp ağlamaya başladı. Bir yandan ağlıyor bir yandan şöyle diyordu:

Şahadet ederim ki, sen Allah'ın yeryüzündeki halifesisin ve gerçekten de Allah, halifeliği kime vereceğini çok iyi bilmektedir. Sen ve baban, benim için dünyanın en kötü insanlarıydınız. Ancak şimdi en çok sevilen insanlarımız benim için.

Yaşlı adam o gün İmam'a (a.s) misafir oldu. Oradan ayrıldığında İmam'ın (a.s) yarenlerinden biriydi artık!¹

Bulduğu her fırsatta İmam Hasan'a (a.s) hakaret ve eziyetlerde bulunan Mervan, o hazret şehit düştüğünde cenaze merasimine katılmıştı. İmam Hüseyin (a.s): **"Ağabeyim hayattayken onu üzebilecek her şeyi yaptın, şimdi de cenazesine gelip ağlıyorsun öyle mi?"** diye sorunca Mervan, Medine'deki yüksek bir dağı göstererek: "Her ne yaptysam öyle bir insana yaptım ki, -Medine'deki bir dağı işaret ederek- sabrı bu dağdan daha büyük idi!" dedi.²

ŞAHADETİ

İmam Hasan'ın (a.s) yaşça genç olmasını bahane göstererek onun halifeliğini engelleyen Muaviye, tam anlamıyla ayyaş bir serseri olan toy oğlu Yezid'in kendisinden sonra tahta geçmesi için ortam oluşturmaya başladı. Ancak, İmam Hasan'ı (a.s) bu konuda ciddi bir tehlike olarak görüyordu. Çünkü o öldükten sonra İmam Hasan (a.s) hayatta olursa, Emevî zulmünden sabrı tükenmiş olan halk, İmam Hasan'ın (a.s) etrafında toplanıp ona biat edebilirdi. Bu nedenle İmam'ı ortadan kaldırmak için birkaç kez girişimde bulunup komplolar tertipleledi ve sonunda h. 50. yılı Sefer ayınının 28'inde İmam Hasan'ı (a.s) zehirleterek şehit ettirdi.

İmam Hasan (a.s) Medine'de, Cennet-i Baki mezarlığında toprağa verildi.¹ Allah'ın ve meleklerinin selamı o değerli insana olsun.

1- Biharu'l-Envar, 43/344.

2- Tarihu'l-Hulefa, Suyutî, s.191.

1- Murucu'z-Zeheb, 2/427; Delailu'l-İmame, s.60; Tabakat-ı İbn Sa'd, c.5, s.24. İmam'ın şahadet tarihiyle ilgili farklı rivayetler için bakınız: Tarih-i Bağdad, c.1, s.140; Tarihu'l-Hulefa, s.192; Delailu'l-İmame, s.60.

İMAM HASAN'DAN (A.S) VECİZELER

1- Alçak ve şerefsiz insanlar, iyiliğe karşılık teşekkür etmezler.

2- İffetli ve dürüst olmak rızkı ve geliri azaltmaz; hırs ve tamah da rızkı çoğaltmaz.

3- İçinde zerrece şer ve kötülük bulunmayan halis hayır ve iyilik; nimete kavuşunca şükretmek, sıkıntı ve zorluğa düşünce de sabırlı olmaktır.

4- Dünyada küçük düşüp horlanmak, cehennem ateşine atılmaktan yeğdir.

5- En sağlam kalp, zan ve şüphelerden temizlenmiş olamdır.

6- Ahiret yolculuğunun ne kadar uzun olduğunu anlayan kişi, kendisini bu uzun yolculuğa hazırlar ve azığını temin etmeye başlar.¹

7- Sana nasıl davranılmasını istiyorsan, başkalarına öyle davran.

8- Ahiret yolculuğuna hazır ol, ölüm gelip çatmadan ahiretin için azığını hazırla.

9- Birbirine akıl danışıp meşverette bulunanlar, mutlaka kendi hayırlarına olacak yolu görürler.

10- Ölmeden önce salih amel işlemeye çalışın.²

1- Bir ila altıncı hadislerin kaynağı: Tuhefu'l-Ukul, s.168-170.

2- Yedi ila onuncu hadislerin kaynağı: Tuhefu'l-Ukul, s.7-9.